

УДИРДАГЧ
Н.ГЭРЭЛТ-ОД, ЭМЯ

Д.Амарсайхан, АУ-ны доктор, профессор
Л.Мөнх-Эрдэнэ, АУ-ны доктор, профессор
Эрүүл мэндийн яам
Анагаахын Шинжлэх Ухааны Үндэсний Их
Сургууль,
Нийгмийн Эрүүл Мэндийн Сургууль

БОДЛОГЫН СУДАЛГАА

ЦАР ТАХЛЫН ҮЕИЙН ХҮЧИЛТӨРӨГЧИЙН ХАНГАМЖИЙН БЭЛЭН БАЙДАЛ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

Энэ судалгааг Монгол Улсын Шинжлэх Ухаан Технологийн Сангийн дэмжлэгтэйгээр "Монголд илэрсэн SARS-CoV-2 омгуудын геномын бүтцийг тодорхойлж, молекул эпидемиологийн онцлогийг тогтоон, Манай орны нөхцөлд тохирсон тандалт, сэргийлэлтийн аргачлал зөвлөмж гаргах" нэртэй захиалгат төсөлт ажлын хүрээнд хийв.

СУДАЛГААНЫ ХАМРАХ ХҮРЭЭ:

Энэхүү судалгаагаар коронавируст халдвар (КОВИД-19)-ын үеийн хүчилтөрөгчийн хангамжийн бэлэн байдал, хөрөнгө оруулалтыг халдвар гарахын өмнөх болон дараах байдлаар харьцуулан судлав.

ДЭМБ –аас 2020 оны 01 дүгээр сарын 05 –ны өдөр Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс (БНХАУ) -ын Хубэй мужийн Ухань хотод шалтгаан тодорхойгүй уушгины хатгалгаа өвчин гарсныг мэдэгдэж, 1, 2020 оны 01 дүгээр сарын 07 өдөр шинэ төрлийн коронавирус (novel coronavirus, nCov) - ээр үүсгэгдсэн болохыг мэдээлсэн. 2. Манай улсад 2020 оны 03 дугаар сарын 09-ний өдөр халдварын зөөвөрлөгдсөн анхны тохиолдол бүртгэгдэж, 11 дүгээр сарын 10 - ны өдөр дотоодод халдварын тохиолдол илэрсэн. 3 ДЭМБ –аас коронавируст халдварын үеийн нэн шаардлагатай эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн жагсаалт, нэр төрлийг 2020 оны 04 дүгээр сарын 09 – ний өдөр гаргаж, гишүүн орнууддаа зөвлөмж болгосон. 4 Монгол Улсын Засгийн газар, Эрүүл мэндийн яамнаас ДЭМБ –ын зөвлөмж. 4 болон оношилгоо, эмчилгээний зөвлөх багаас гаргасан зөвлөмжийн дагуу тоног төхөөрөмжийн хангаж, нөөцийг бүрдүүлж байгаа бөгөөд өнөөгийн байдалд үнэлгээ хийх шаардлага гарсан.

СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО:

Коронавируст халдвар (КОВИД-19) -ын үеийн хүчилтөрөгчийн хангамжийн бэлэн байдлыг үнэлэх Зорилт: Коронавируст халдвар (КОВИД-19) –ын үеийн хүчилтөрөгчийн хангамжийн бэлэн байдлыг халдвар гарахын өмнөх болон дараах байдлаар харьцуулан судлах

МАТЕРИАЛ БА АРГА ЗҮЙ:

Зорилтын хүрээнд баримтын судалгааны аргаар хийж гүйцэтгэсэн. Мөн ДЭМБ -аас гаргасан зөвлөмж, бусад орны туршлагыг

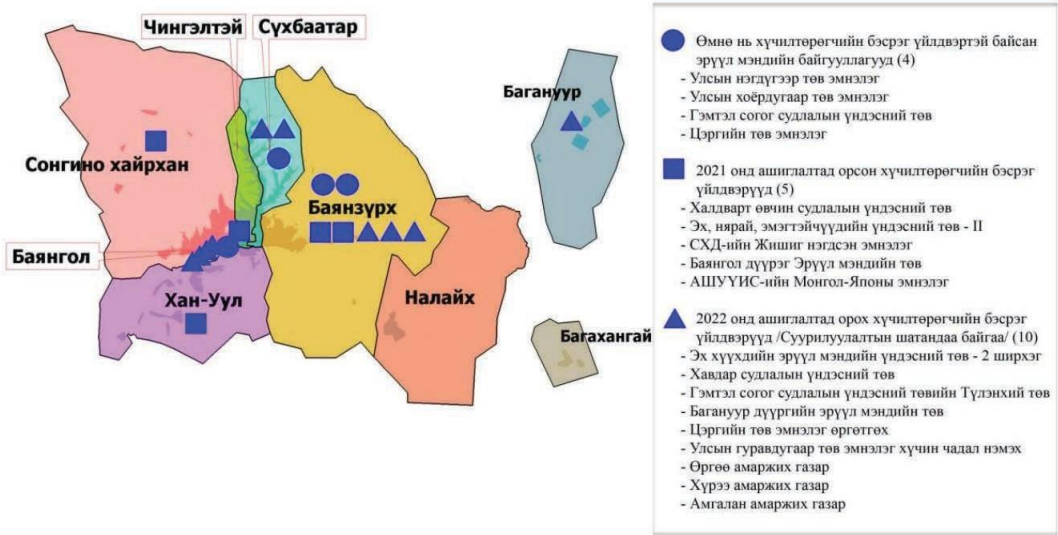
өөрийн орны нөхцөл байдалтай уялдуулан судаллаа.

ҮР ДҮН:

Эрүүл мэндийн салбарт нийт 38 улсын эрүүл мэндийн байгууллага дэргэдээ хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэртэй ба 4 хувийн хэвшлийн байгууллага хүчилтөрөгчийн хангамжийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж нийт 42 ширхэг хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр үйл ажиллагаа явуулж байна. Коронавируст халдвар гарах үед буюу 2020 оны эхний саруудад Улаанбаатар хотод 4 ширхэг буюу Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг, Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг, Гэмтэл согог судлалын үндэсний төв, Цэргийн төв эмнэлэгт хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр байсан бол 2021-2022 онд Улаанбаатар хотод Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв, Сонгинохайрхан дүүргийн жишиг нэгдсэн эмнэлэг, Баянгол дүүрэг Эрүүл мэндийн төв, Багануур дүүргийн Эрүүл мэндийн төв, Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг, Анагаахын Шинжлэх Ухааны Үндэсний Их Сургуулийн Монгол- Японы эмнэлэг, Эх, хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төвд – 2 ширхэг, Хавдар судлалын үндэсний төв, Гэмтэл согог судлалын үндэсний төвийн түлэнхийн төв, Эх, нярай, эмэгтэйчүүдийн үндэсний төв – II - 2 ширхэг, Цэргийн төв эмнэлэг /Хүчин чадал нэмсэн/, нийт 13 ширхэг хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр суурилуулагдаад байна. Коронавируст халдвар анх гарах үед орон нутагт нийт 5 ширхэг буюу Ховд аймгийн Бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв, Өвөрхангай аймгийн Бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв, Өмнөговь аймгийн Бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв, Сэлэнгэ аймгийн нэгдсэн эмнэлэг, Увс аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр байсан бол Коронавируст халдвар гарсны дараа 16 ширхэг Баянхонгор, Булган, Говь-Алтай, Завхан, Баян-Өлгий, Архангай,

Орхон, Хөвсгөл, Дархан-Уул, Хэнтий, Төв, Дорнод, Дорноговь, Сүхбаатар, Дундговь, Говьсүмбэр аймгуудын нэгдсэн эмнэлэг,

бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төвийн дэргэд хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр шинээр байгуулагдаад байна.

Зураг 1. Улаанбаатар хотод суурилуулсан Хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэрийн байршил

Зураг 2. Орон нутагт байгуулагдсан хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэрийн байршил

№	Эрүүл мэндийн байгууллагын нэр	Хүчилтөрөгчийн хэрэглээ өдрийн дунджаар /баллон/	Хүчилтөрөгчийн үнэ /1 баллон 6м3, төгрөг/	Нэг өдөрт зарцуулж байсан төсөв /төг/	Нэг сард зарцуулж байсан төсөв /төг/	Нэг жилд зарцуулж байсан төсөв /төг/
1	Архангай НЭ	5	82,500	412,500	12,375,000	148,500,000
2	Баянхонгор НЭ	5	45,000	225,000	6,750,000	81,000,000
3	Баян-Өлгий НЭ	5	108,900	544,500	16,335,000	196,020,000
4	Говь-Алтай НЭ	5	70,000	350,000	10,500,000	126,000,000
5	Завхан НЭ	5	170,000	850,000	25,500,000	306,000,000
6	Өвөрхангай БОЭТ	5	55,000	275,000	8,250,000	99,000,000
7	Увс НЭ	5	80,000	400,000	12,000,000	144,000,000
8	Ховд НЭ	5	88,000	440,000	13,200,000	158,400,000
9	Хөвсгөл НЭ	5	120,000	600,000	18,000,000	216,000,000

Хүснэгт 1 -ээс.5 харахад 20 м3/цаг Хүчин чадалтай хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэрийн нийт өртөг – 590 сая төгрөг. 6 буюу нэг аймгийн 2-3 жилд хүчилтөрөгч худалдан авдаг байсан төсөвтэй тэнцэхээр байна. 2021-2022 онуудад нийлүүлэгдсэн хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр нь эхний 2 жилийн баталгаат хугацаатай бөгөөд цаашдын засвар үйлчилгээ, хугацаат сэлбэг хэрэгслийн зардал 15-16 сая төгрөг/жил байхаар байгаа тул дараах үр дүнгүүд эхний байдлаар харагдаж байна.

Аймгуудад суурилуулагдсан хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэрээс сумын эрүүл мэндийн төвүүд болон хувийн хэвшлийн Эрүүл мэндийн байгууллагын хүчилтөрөгчийг хангах боломж бүрдсэн, Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг цаг алдахгүй хүргэх боломж бүрдсэн /Эрчимт эмчилгээ, яаралтай тусламж, мэс засал гэх мэт/, Хүчилтөрөгчийн хязгаарлагдмал нөөцөд баригдахгүй эмнэлзүйн стандарт зааврын дагуу чанартай тусламж үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөл бүрдсэн, Захиалга, тээвэрлэлт, баллон болон автомашины хүчин чадал, аюулгүй байдал зэрэг олон асуудал цогцоор шийдэгдсэн, Эдийн засгийн үр ашигтай хөрөнгө оруулалт болсон байна.

ДҮГНЭЛТ, ХЭЛЦЭМЖ:

2020 оны эхний саруудад Монгол улсын хэмжээнд төрийн өмчийн 9 ширхэг хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр ашиглагдаж байсан бол халдвар гарсны дараа 29 хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр шинээр суурилуулагдсан байна. Нэг хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр байгуулахад дунджаар 590,0 сая төгрөг зарцуулсан бол судалгаанд хамрагдсан баруун 8 аймгийн нэгдсэн эмнэлэг, Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвийн 2020 онд хүчилтөрөгч худалдан авахад зарцуулж байсан зардалтай харьцуулж үзэхэд 2-3 жилийн хэрэглээнд зарцуулах төсөвтэй тэнцэж байна.

ТАЛАРХАЛ:

Энэхүү судалгааг хийхэд дэмжлэг үзүүлсэн Эрүүл мэндийн яам, Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт зохицуулалтын газрын хамт олондоо гүн талархал илэрхийлж байна. Мөн коронавируст халдварын энэхүү хүнд цаг үед эх орныхоо төлөө өдөр шөнөгүй ажиллаж байгаа нийт эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүд, ханган нийлүүлэх байгууллагууд болон тэр дундаа эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженер, техникийн ажилчдад тусгайлан талархал илэрхийлж байна.

НОМ ЗҮЙ:

---

1. Pneumonia of unknown cause – China <https://www.who.int/csr/don/05-january2020-pneumonia-of-unkown-cause-china/en/>
2. <https://www.who.int/csr/don/12-january-2020-novel-coronavirus-china/en/>
3. Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/105 дугаар тушаал Коронавируст халдварын оношилгоо, эмчилгээний түр заавар шинэчлэн батлах тухай
4. <https://www.who.int/publications/m/item/list-of-priority-medical-devices-for-covid-19-case-management>
5. Хүчилтөрөгчийн хангамжийн судалгаа, 2022 он, Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар
6. Бүх шатны эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний чадавхыг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмж, хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэр нийлүүлэх гэрээ, № 507